

До Основ'яненка (скорочено)

Тарас Шевченко

Б'ють пороги; місяць сходить.
Як і перше сходив...
Нема Січі, пропав і той,
Хто всім верховодив!
Нема Січі; очерети
У Дніпра питають:
"Де-то наші діти ділись,
Де вони гуляють?"
Чайка скиглить літаючи,
Мов за дітьми плаче;
Сонце гріє, вітер віє
На степу козачім.
На тім степу скрізь могили
Стоять та сумують;
Питаються у буйного:
"Де наші панують?
Де панують, бенкетують?
Де ви забарились?
Верніться! дивіться —
Жита похилились.
Де паслися ваші коні.
Де тирса шуміла.
Де кров ляха, татарина
Морем червоніла...
Верніться!" "Не вернуться!
Заграло, сказало
Синє море.— Не вернуться,
Навіки пропали!"
Правда, море, правда, синє!
Такая їх доля:
Не вернуться сподівані,
Не вернеться воля.
Не вернуться запорожці,
Не встануть гетьмани,
Не покриють Україну
Червоні жупани!
Обідрана, сиротою

Понад Дніпром плаче;
Тяжко-важко сиротині,
А ніхто не бачить...
Тільки ворог, що сміється...
Смійся, лютий враже!
Та не дуже, бо все гине,—
Слава не поляже;
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі.
Чия правда, чия кривда
І чії ми діти.
Наша дума, наша пісня
Не вмере, не загине...
От де, люде, наша слава.
Слава України!
Без золота, без каменю.
Без хитрої мови,
А голосна та правдива,
Як господа слово.
Чи так, батьку отамане?
Чи правду співаю?
Ех, якби-то!.. Та що й казати?
Кебети не маю.
А до того — Московщина,
Кругом чужі люде.
"Не потурай",— може, скажеш.
Та що з того буде?
Насміються на псалом той,
Що виллю сльозами;
Насміються... Тяжко, батьку,
Жити з ворогами!
Поборовся б і я, може,
Якби малось сили;
Заспівав би, — був голосок.
Та позички з'їли.
Отаке-то лихо тяжке,
Батьку ти мій, друже!
Блуджу в снігах та сам собі:
"Ой не шуми, луже!"
Не втну більше. А ти, батьку,
Як сам здоров знаєш;

Тебе люде поважають.
Добрий голос маєш;
Співай же ім, мій голубе,
Про Січ, про могили,
Коли яку насипали,
Кого положили.
Про старину, про те диво.
Що було, минуло...
Утни, батьку, щоб нехотя
На весь світ почули.
Що діялось в Україні,
За що погубила.
За що слава козацька
На всім світі стала!
Утни, батьку, орле сизий!
Нехай я заплачу,
Нехай свою Україну
Я ще раз побачу,
Нехай ще раз послухаю,
Як те море грає,
Як дівчина під вербою
Гриця заспіває.
Нехай ще раз усміхнеться
Серце на чужині.
Поки ляже в чужу землю,
В чужій домовині.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Найбільшим болем Т. Шевченка була поневолена, пригноблена Україна, в минулому — батьківщина славного запорозького козацтва. Поет думає над тим, як нашкодити народ на думку про активніший опір, про неприпустимість покірного існування у панському ярмі. Тому звертається до свого старшого товариша по перу Г. Квітки-Основ'яненка із закликом писати про минулу славу козацьку, будити серця людей, адже "все гине, — Слава не поляже; Не поляже, а розкаже. Що діялось в світі. Чия правда, чия кривда І чиї ми діти. Наша дума, наша пісня Не вмере, не загине..." Вірш починається романтичною картиною природи із згадками про колишню Україну, яка протиставляється сучасній, коли країна

Обідрана, сиротою
Понад Дніпром плаче;
Тяжко-важко сиротині,
А ніхто не бачить...

Т. Шевченко називає Основ'яненка отаманом, батьком, орлом сизокрилим, сподіваючись, що до його авторитетного слова люди прислухаються.